

Zdalny udział w WZA

Akcjonariusze spółek akcyjnych mają możliwość zdalnego uczestnictwa w walnych zgromadzeniach. Dzięki temu mogą oni lepiej korzystać ze swoich korporacyjnych uprawnień, obniżyć koszty związane z uczestnictwem w tym organie, a nadzór właścicielski nad spółką może być lepiej realizowany. Jak jest w rzeczywistości? Na co konkretnie pozwala w tym zakresie obowiązujące prawo?

Ujęcie kodeksowe

Kodeks spółek handlowych dopuszcza możliwość odbywania walnych zgromadzeń przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej zarówno w spółkach publicznych, jak i niepublicznych. Z przepisów wynika, iż warunkiem dopuszczalności takiego udziału w walnym zgromadzeniu jest zamieszczenie stosownego postanowienia w statucie spółki. Zapis statutu może wprowadzić ograniczenia się do lapidarnego stwierdzenia, że dopuszczalny jest udział w WZA przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Jednak wskazane jest wyraźne określenie w statucie m.in. katalogu uprawnień, które akcjonariusze mogą wykonywać za ich pomocą. Natomiast dla określenia kwestii bardziej szczegółowych, regulujących np. techniczne aspekty związane z posługiwaniem się komunikacją elektroniczną, wystarczy już ranga uchwały lub regulaminu walnego zgromadzenia.

W przypadku, gdy statut dopuszcza udział w WZA przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, może on podlegać jedynie takim wymogom i ograniczeniom, które są niezbędne do identyfikacji akcjonariuszy i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. To właśnie te dwa względy decydują o możliwości narzucenia akcjonariuszom m.in. konieczności posiadania specjalnego wyposażenia do zdalnego uczestnictwa w walnym zgromadzeniu.

Przepis art. 4065 § 1 k.s.h. do technicznych możliwości wykorzystania środków komunikacji elektronicznej zalicza:

- transmisje obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,
- dwustronna komunikacja w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,
- wykonywanie osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu przed lub w toku walnego zgromadzenia.

Powyższe wyliczenie ma przy tym charakter jedynie przykładowy, co oznacza, że katalog form udziału w WZA z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej jest otwarty, dając akcjonariuszom szeroki zakres regulacyjnej swobody. Statut może zatem przewidywać wykorzystanie jednej lub kilku zaproponowanych przez ustawodawcę form elektronicznego udziału w zgromadzeniu albo dopuścić inne, nieprzewidziane w k.s.h., zakładające np. przesyłanie głosów akcjonariuszy za pośrednictwem poczty elektronicznej lub wiadomości SMS albo udział w dyskusji w formie czatu.

Warto przyrzeć się z bliska poszczególnym rodzajom uczestnictwa w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej wymienionym w k.s.h. oraz możliwościom, jakie oferują akcjonariuszom.

Komunikacja jednokierunkowa

Transmisja obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym polega na przekazywaniu na bieżąco obrazu i dźwięku rejestrowanego w miejscu obrad za pomocą dowolnie wybranej techniki transmisji danych. W praktyce wykorzystywany jest z reguły przekaz danych za pośrednictwem Internetu. Sama formuła tej metody udziału w walnym zgromadzeniu może mieć zróżnicowany charakter i zakładać np. audiowizualny przekaz obrad WZA śledzony na ekranie komputerów osobistych akcjonariuszy, bądź na specjalnych telebimach dostępnych w określonych miejscach transmisji. Może też przewidywać w pełni multimedialny charakter obrad, połączony przykładowo z równoczesnym dostępem do elektronicznej wersji dokumentów przedkładanych walnemu zgromadzeniu.

Komunikacja dwustronna

Dwustronna komunikacja w czasie rzeczywistym przewiduje nadto dodatkowo transfer danych od akcjonariuszy do miejsca obrad. Chodzi więc tutaj o możliwość uczestnictwa w tzw. telekonferencji. Ta forma elektronicznej komunikacji pozwala akcjonariuszom, którzy z różnych przyczyn nie mogą być fizycznie obecni na posiedzeniu walnego zgromadzenia, aktywnie uczestniczyć w obradach tego organu. Akcjonariusze tacy mogą wówczas wykonywać większość uprawnień składających się na prawo uczestniczenia w zgromadzeniu, a w szczególności zabierać głos w dyskusji oraz składać wnioski formalne i projekty uchwał, na takich samych zasadach, jak akcjonariusze fizycznie obecni w miejscu obrad.

Głosowanie elektroniczne

Trzecia proponowana metoda, opisana jako wykonywanie osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, bywa potocznie określana nazwą głosowania elektronicznego lub e-votingu. W praktyce forma ta polega zazwyczaj na wręczeniu uczestnikom zgromadzenia tzw. klucza, na którym zakodowano liczbę głosów przypadających na akcjonariusza. Następnie uczestnikom zgromadzenia rozdaje się czytniki. Przyłożenie po zarządzeniu głosowania klucza do czytnika, który drogą radiową przekazuje odpowiedni impuls do centralnego rejestratora, jest aktem głosowania. Inna technika polega na rozdysponowaniu wśród uczestników kart magnetycznych z odpowiednio zakodowaną liczbą głosów. Uczestnicy następnie podchodzą do połączonych z rejestrującym głosy komputerem czytników i przeciągają kartę przez odpowiedni czytnik za lub przeciw. Możliwa jest poza tym formuła zakładająca zdalne oddawanie głosów przez akcjonariusza z dowolnej lokalizacji poprzez Internet (tzw. direct on-line voting). Statut, w myśl przepisu art. 4065 § 1 pkt 3 k.s.h., może przewidywać przy tym elektroniczne oddawanie głosów przed terminem walnego zgromadzenia, w jego toku, jak i obydwie te formy głosowania jednocześnie.

Tylko dodatek

Trzeba jednak podkreślić, że zdalny udział w walnym zgromadzeniu to tylko uzupełniający sposób uczestnictwa i nie może w całości zastąpić udziału na zasadach ogólnych. Wniosek taki wypływa przede wszystkim z art. 403 k.s.h., zgodnie z którym WZA musi się odbyć w siedzibie spółki. W przypadku zaś spółki publicznej, ewentualnie w miejscowości będącej siedzibą giełdy, na której notowane są jej papiery, bądź w innym miejscu określonym w statucie. Należy więc wykluczyć dopuszczalność odbywania tzw. wirtualnych zgromadzeń, tj. toczących się wyłącznie w przestrzeni wirtualnej, w jednym, ustalonym wcześniej czasie. Ustawowe wymagania co do wskazania miejsca odbycia WZA, w którym powinien przebywać notariusz, zarząd, rada nadzorcza i protokółujący, pozostają tym samym nadal aktualne. Trzeba też zwrócić uwagę, że w przypadku wykorzystania przez spółkę publiczną metody udziału w walnym zgromadzeniu polegającej na transmisji obrad w czasie rzeczywistym,

powinna ona wykonywać wszelkie obowiązki informacyjne określone w przepisach o ofercie publicznej.

Długa droga

Idea wykorzystania środków komunikacji elektronicznej dla organizacji uczestnictwa w walnym zgromadzeniu spółki akcyjnej zrodziła na przestrzeni lat wiele wątpliwości. Długo też trwał proces adaptacji polskiego prawa do europejskiej dyrektywy wprowadzającej odpowiednie zasady w tym zakresie. Europejska regulacja funkcjonuje bowiem od 2007 roku, z kolei nowelizacja, która dostosowała polski kodeks spółek handlowych weszła w życie dopiero 3 sierpnia 2009 roku. Natomiast pierwsze głosy na WZA oddano za pośrednictwem Internetu dopiero w maju 2010. W międzyczasie sceptycy i przeciwnicy zdalnego uczestnictwa w WZA zwracali uwagę na ryzyka związane z tego rodzaju rozwiązaniami. Podnosili kwestie zakłóceń i opóźnień transmisji oraz problemów z identyfikacją tożsamości uczestników zgromadzenia. Ostatecznie jednak przeważyły głosy przychylne idei zdalnego uczestnictwa, a przykład pierwszego praktycznego zastosowania nowych możliwości na WZA spółki Netia pod koniec maja tego roku najwyraźniej pozwala sądzić, że w jej ślady pójść również inni.

Autor: Michał Jakubowski, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy